

ko, co w naszej mocy, ale stan jest bardzo ciężki” – mówili lekarze (*Det* 9/2001, 5).

on zu stärken, und zwar in jeder Hinsicht (*Welt* 30.06.2000, 42).

moneta

brać/przyjąć coś za dobrą monetę: *przyjmować coś na serio:* Arens argumentuje, że skoro wierzymy relacjom o kanibalizmie, powinniśmy inne opowieści przyjmować za dobrą monetę (*Polityka* 7/2000, 75). Na początku C. nie bardzo zrozumiała reguły i wszystko – prawdę mówiąc – wydało jej się dość dziwaczne. Ale wkrótce pojęła zamyśl narratora (...). Przyjęła te reguły za dobrą monetę (...) (*Tokarczuk*, Gra 15). Naiwność dyskutantów jest przerażająca, biorą wszystko za dobrą monetę (*DF* 32/2003, 27).

etwas für bare Münze nehmen: *etwas ernsthaft glauben:* ... Tante Magdalena sagte, in den Romanen werde das Leben im Allgemeinen viel zu dramatisch beschrieben, so dass sie für den eigenen Alltag wenig Nutzen brächten und man sich hüten sollte, sie für bare Münze zu nehmen oder sich gar von ihnen leiten zu lassen (*Hein*, Anfang 135). Er nahm jedes Wort dieser Lehren für bare Münze und glaubte, nicht um Haaresbreite davon abweichen zu dürfen (*Singer* [Übers.], Aschenasi 91).

morda

morda/gęba/dziób w kubeł (rub.): *milczeć, być cicho; nie wyjawić czegoś:* – Co śmierdzi w punkcie? – zapytał znowu Grom (...). – W punkcie? To wyście naprowadzili morowe powietrze. Za wami szpicel. (...) – Uważaliśmy – stęknął Dandy. (...) Gęba w kubeł! – przerwał ostro Grom (*Kostecki*, Zaułek 42). (...) zadzwoniłem do gościa i złożyłem propozycję. Z mojej „nawijki” wynikało, że „wózek” (=auto) można odzyskać za 10 tysięcy „zielonych” (=dolarów). Oczywiście „zabajerowałem”, że sprawa jest pilna, że dziób w kubeł i ani pary z gęby (*SDet* 4/2001, 14). – Tylko niech pan z nikim o tym nie rozmawia. Bardzo proszę. – Może mi pan zaufać. Gęba w kubeł (*Zeydler-Zborowski*, Fachowiec 197). Sami się prosili o takie traktowanie, mogli od razu powiedzieć, że są z policji, że mieli zgłoszenie i jest prośba o ciszę, a nie tak: „Morda w kubeł gówniarze (...)” (*Bryła*, Spowiedź 12).

die Fresse/das Maul/die Schnauze/den Schnabel halten (derb): *schweigen, still sein; nichts verraten:* »... Sie können hier nicht parken!« das war irgendein Arschloch aus seinem Fenster ... »Verdammt Scheiße!« schrie Brötchen, der die Sicherungen durchbrannten. Sie riss Ihre Fahrtür auf und rannte zu dem Typ hin. »Halt die Fresse!« kreischte sie. »Halt dein Maul, du hast von nichts ‘ne Ahnung! ...« (*Niemann*, Pulle 128). ... Sie werden sich erkälten. Da müssen Sie doch noch was drüber ziehen, was denken sonst die Leute. Halt dein Maul, sagte Rosemarie. Na nu, sagte Lorenz und gab ihr einen Mantel ... (*Kuby*, Rosemarie 171). »Du hältst da hinten mal deine blöde Schnauze«, brüllte ich in den Fond des Wagens (*Lau*, Lemgo 219). »Da rüber!« schnauzte er ihn an. »Hinsetzen! Maul halten!« Thomas setzte sich da rüber. Thomas hielt das Maul (*Simmel*, Kaviar 429).

dać komuś w mordę/po mordzie; strzelić kogoś w mordę (rub.): *uderzyć*

jmdm. eins in/vor die Fresse geben (derb): *jmdm. ins Gesicht schlagen:* Die

kogoś w twarz, zbić kogoś po twarzy: A tę kopertę z forszą niech pan zachowa na drobne wydatki. Jeśli pan nie zechce, to dam panu po mordzie, kochany panie Aegli, tak, jak jeszcze nigdy i nigdzie pan nie dostał (*Szczypiorski*, Autoportret 222). – (...) zgadnij, co zrobił Rysio (...)?) (...). – Nie męcz, powiedz (...). – Dał w mordę Leszkowi! (*Szwaja*, Zapiski 158). (...) jedyna nieśmiałość, jaką w dzisiejszych potwornych czasach uczeń odczuwa, bierze się z niepewności, czy strzelić nauczyciela w mordę od razu, czy dopiero po lekcjach (*Polityka* 29/2002, 85).

Herren haben wohl einen Tip bekommen, meint Arno. Man hätte ihnen eins in die Fresse geben sollen. Hier steht öfter ein Presseauto rum, sagt Z. Sie erwarten immer noch Sensationen bei uns (*Karau*, Mann 61). Corinna antwortete, jeder, der sie nochmal am Arbeitsplatz begrapsche, kriege dermaßen eins in die Fresse oder sonst wohin ..., dass er das nie wieder wagen würde (*Schneider*, Wenn 72). ... sie haben mich runtergeholt und mir eins in die Fresse gegeben, und dann habe ich nur noch geheult (*Karau*, Mann 182).

most

prosto z mostu: *wprost, wręcz*: Cofnąłem się tedy za firankę, ażeby choć mnie ta poczwara nie widziała, i prosto z mostu pytam (...): – Bez obrazy pani dobrodziejki, dlaczego panie tak ciągle siedzicie w oknach?... (*Prus*, Lalka [tom II] 217). Powiem prosto z mostu. Nie będę krył prawdy i wyznam, co mam do wyznania (...) (*Nye* [przekład], Falstaff 258). Ośmielę się zapytać: pan był w służbie państwowej? – Nie, studiuję... – odparł młody człowiek trochę zdziwiony (...), że się do niego zwrócono tak obcesowo, prosto z mostu (*Dostojewski* [przekład], Zbrodnia 14).

1. mówić/powiedzieć/walić prosto z mostu (*pot.*): *mówić o czymś otwarcie, nazywać rzeczy po imieniu*. Mam nadzieję, że powiesz czego chcesz bez owijania w bawełnę. Jestem nadal twoim kumplem! – Wiem! – Więc wal prosto z mostu (*Kozak*, Kiedy 145). (...) Gonzo nie usiadł jak zazwyczaj na fotelu, który mu podano. Staął w środku i wykrzyknął prosto z mostu: (...) (*Stendhal* [przekład], Pustelnia 363). „Ogromną zasługą Oriany Fallaci jest to, że nie daje się zastraszyć cnotliwe-

ohne Umschweife: *geradeheraus*: »Werde ich beobachtet?« fragte er ohne Umschweife (*Clavell* [Übers.], House 44). »Ich soll eine Geschichte machen über den Nuttenstreik auf dem Dorf«, gab sie kleinlaut zu, »und da wollte ich ... deine Kontakte ausnutzen.« »Wenn du dich anschließend auf dem Rücksitz dafür bedankst«, sagte er ohne Umschweife, »dann kannst du alles haben« (*Holst*, Mann 198). Ich wartete ab, bis er den Blick in meine Richtung lenkte, und begann ohne Umschweife. »Sag mir alles, was du weißt« (*Stasiuk* [Übers.], Rabe 61).

[sich] kein Blatt vor den Mund nehmen (*ugs.*); **frei/frisch von der Leber weg reden/sprechen** (*ugs.*): *offen seine Meinung sagen*: Er hatte sie, und er wollte sie auch haben. Aber er hätte es niemals gewagt, Gudrun zu fragen. Nicht frei von der Leber weg (*Ekman* [Übers.], Geschehnisse 21). „... Breitbeinig steht sie da, die Hände lässig in den Hosentaschen und nimmt kein Blatt vor den Mund“ (*Spiegel* 51/2002, 198). Tante Möller nahm kein Blatt vor den Mund und meinte, wenn ihr kleiner

mu kłamstwu. Wali prawdę prosto z mostu i stara się spojrzeć w twarz rzeczywistości” (*Forum* 30/2002, 32). Wszyscy, którzy znają Edytc, wiedzą, że akurat temperamentu to jej nie brakuje. Gdy coś ją zdenerwuje, wali prosto z mostu i nie przebiera w słowach (*Fakt* 103/2005, 19).

2. mówić/powiedzieć/walić prosto z mostu (*pot.*): *mówić, powiedzieć coś wprost*: – Już wychodzimy, babciu. Tylko, widzisz (...) – mamy prośbę. Mogę walić prosto z mostu? (*Sowa, Smak* 174). Przyjeżdżali i kęcili się koło pałacu ostrożnie przepytując a to kuzynów, a to znajomych, czy można by na gubernatora złożyć doniesienie. (...). Nie można tak walnąć prosto z mostu (...), bo okaże się, że gubernator ma w pałacu możnego protektora, a ten wpadnie w złość, uzna notabli za warchołów i jeszcze ich skarci (*Kapuściński, Cezarz* 66).

palić/spalić za sobą mosty: *zerwać z czymś nieodwołalnie*: (...) świadomie spaliliśmy za sobą wszystkie mosty. Postanowiliśmy się wyrzec wszelkich kompromisów. Drogi odwrotu były dla nas zamknięte, co zmieniało tę podróż w wyrok losu (*Kamiński* [przekład], *Kibic* 13). Jeżeli nawet weźmiesz ślub, to nie pal za sobą mostów, żebyś mogła w każdej chwili wrócić do Polski (*Nepomucka, Miłość* 158). (...) pali za sobą wszystkie mosty. Nie zostawia miejsca na dyplomację. Wychodzi z coraz bardziej absurdalnymi żądaniami (...) (*Nw* 25/2002, 12). Jeśli podam się do dymisji, będzie to spalenie za sobą mostów, podczas gdy pozostawając w wojsku nic nie tracę (*Tolstoj* [przekład], *Karenina I*, 340).

Hans-Jürgen nicht in dem Stück mitspielen dürfte, sollten die doch die dreißig Pfennig behalten und »sie sich in ihren Nazihintern stecken« (*Massaquoi* [Übers.], *Neger* 95). Allofs nahm kein Blatt vor den Mund: „Wenn wir in der Abwehr so weiterspielen, wird das nichts” (*FR* 20.03.2006, 20).

mit der Tür ins Haus fallen (*ugs.*): *ein Anliegen unvermittelt vorbringen*: Ich kann doch nicht mit der Tür ins Haus fallen, ein Zurück gibt es dann nicht mehr (*Karasek, Betrug* 49). ... einer ihrer ersten Sätze lautete: »Wer ja auch gut ist, ist der Max Goldt.« »Ja, sicher«, stimmte ich herzlich zu, im Glauben, sie wolle nicht mit der Tür ins Haus fallen, sondern sich vielmehr ... ins Zentrum des zu Lobenden vorarbeiten (*Godt, Radiotrinkerin* 7). Was haben die Japaner Sie gelehrt? „Dass man nicht mit der Tür ins Haus fallen soll ...” (*BamS* 53/2000-2001, 80).

die/alle Brücken hinter sich abbrechen: *sich von allen bisherigen Bindungen endgültig lösen*: Der Gedanke, dass er in Lodz so manches zurückgelassen hatte, war ihm ein gewisser Trost. Zum Glück hatte er nicht alle Brücken hinter sich abgebrochen (*Singer* [Übers.], *Aschkenasi* 436). Gewiss hatten diese Leute schon alle Brücken abgebrochen zu einer Heimat, deren Tyrannen sie so unversöhnlich hassten. Sie waren schon Emigranten (*K. Mann, Mephisto* 206). Ich wollte zu ihm, wollte in der Sowjetunion leben, arbeiten und ein neuer Mensch werden. Aber alle Brücken plötzlich hinter mir abzubrechen, dazu konnte ich mich nicht so schnell entschließen (*Siao, China* 52).

mowa

nie ma/nie może być mowy o czymś: *coś jest niemożliwe, wykluczone*: Od razu

von etwas kann nicht die/[gar] keine Rede sein (*ugs.*): *etwas ist völlig ausge-*

rozpoznana, także i podczas odprawy celnej, zbiera komplementy i uśmiechy, oczywiście o otwieraniu walizy i wysypywaniu zawartości torby nie ma mowy, miłym jest uczucie, że jest się kimś w swoim kraju (...) (*Fleszarowa-Muskat*, Pasje 226). Powtórna analiza potwierdziła złe wyniki, nie mogło być mowy o pomyłce (*Prz* 12/2000, 12). Wroński widział, że to brzydka sprawa i że o pojedynku nie może być mowy (...) (*Tołstoj* [przekład], Karenina I, 148). Wywieziono bowiem mnie i generała Sosnkowskiego z Magdeburga w tak nagły i niezwykle sposób, że o zabraniu wszystkich rzeczy mowy nawet nie było (*Pilsudski*, Boje 22). Była lekarką (...). Ludziom pobitym przez milicję wydawała rzetelne zaświadczenia, bez których w ogóle nie byłoby mowy o dochodzeniu jakichkolwiek roszczeń wobec władzy (*Szczypiorski*, Autoportret 186).

coś zabrało/odjęło/odebrało komuś mowę; coś odebrało komuś głos: *koś jest bardzo zaskoczony, coś jest dla kogoś niepojęte:* Stałam bez słowa, bo rozczarowanie odebrało mi głos. Tak bardzo marzyłam o studiach! (*Zżw* 16/1999, 13). Ta ojcowia nieoczekiwana reakcja odjęła mi mowę (*Nepomucka*, Miłość 84). Cofnęły się w popłochu obie. I jednej i drugiej strach odebrał mowę (*Andrzejewski*, Popiół 273). Poważnie Panu radzę uczciwie zmierzyć się ze swoją przeszłością. Jeżeli istnieje jakiś zasadny powód Pańskiej raptownej utraty mowy, to należy się go prawdopodobnie dopatrywać w zasadniczym poczuciu winy, od którego, jak się powiada, mowę Panu odjęło (*Kamiński* [przekład], Kibic 74).

w mowie i piśmie: *ustnie i pisemnie:* Opanował biele w mowie i piśmie francuski, niemiecki, podszlifował włoski, które go uczyła go matka (*Zeydler-Zborowski*,

geschlossen: Seit der Einführung des Euro am Neujahr 1999 hatte der D-Mark-Ersatz teilweise bis zu 25 Prozent seines Wertes verloren. Inzwischen stehen die Zeichen auf Entwarnung, auch wenn von einem echten Euro-Höhenflug noch keine Rede sein kann (*Welt* 20.06.2000, 14). Da seien Situationen, in denen sich schon eine gewisse Solidarität mit den Geiselnehmern aufbaue. Aber von einem „Stockholm-Syndrom“, Solidarität mit den Entführern ..., könne überhaupt keine Rede sein (*Stern* 23/2000, 40). Während die Kinder von Onkel Jacob und Tante Else ... von einem ins Haus kommenden Privatlehrer unterrichtet wurden, konnte davon in meinem Fall nicht die Rede sein – aus finanziellen Gründen (*Reich-Ranicki*, Leben 30). Er hätte sie gerne als seinen Privatbesitz betrachtet, aber davon konnte keine Rede sein (*Kuby*, Rosemarie 200).

jmdm. bleibt die Sprache weg/jmdm. verschlägt es die Sprache: *jmd. ist sehr überrascht, kann etwas kaum fassen:* ... außerdem hatte der Job noch einen Vorteil: Man bekam 26 Mark die Stunde. Mir verschlug es die Sprache, als ich das hörte (*Niemann*, Pulle 61). Seine Worte kamen mit solchem Nachdruck, dass es Wallander die Sprache verschlug. Er beschloss diese Diskussion fallen zu lassen (*Mankell* [Übers.], Frau 49). Kreibel weiß nun auch, wer das ist, und es verschlägt ihm die Sprache vor Erstaunen (*Bredel*, Prüfung 265). Sophie verschlug es die Sprache. Maximiliane wurde kreidebleich. Beide schienen Mühe zu haben, diese Nachricht zu bewältigen (*Feyl*, Stunden 51).

in Wort und Schrift: *mündlich und schriftlich:* Nur ist es mit der Schönheit anders als mit anderen Qualifikationen wie Englisch in Wort und Schrift ... (*Suter*, Bu-

Fachowiec 20). Swój przerobiony życiorys nazywa opakowaniem zastępczym. (...). Ukończone studia na kierunku zarządzanie i marketing w Poznaniu, język obcy w mowie i piśmie (...) (*Ozon* 1/2006, 48).

siness 70). Als ich später ... Beidaihe besuchte, lernte ich eine ... Frau kennen, die ... in Wort und Schrift für mich kämpfte, als ich am Vorabend der Kulturrevolution in Ungnade gefallen war (*Siao*, China 346).

mówić

1. coś mówi samo za siebie: *coś nie wymaga dodatkowych wyjaśnień*: – Oczywiście, że bardzo lubię dzieci. A najbardziej je robić – zaśmiała się głośno. Przez chwilę sądziła, że się przesyłszyła, ale jego rechot mówił sam za siebie (*Cygler*, 3razyR 103). Coś potwornego musiało jej się stać. Ledwie powłóczyła nogami. (...). Ślady na ciele mówiły same za siebie (*Cygler*, 3razyR 162). Sami posłowie (...), którzy ów raport przygotowali, zatytułowali go „Beznadziejnie, nieudolnie (...)”. To chyba mówi samo za siebie (*Angora* 9/2000, 2). Jarocki, Lupa, Grabowski – te nazwiska mówią same za siebie. Siła wielkich reżyserów drzemie w ich talencie interpretatorskim (*Nw* 17/2002, 98). Po tym spotkaniu miny uczestników mówią same za siebie (*zast.*).

2. coś mówi samo za siebie: *coś nie wymaga dodatkowych wyjaśnień*: Na wspieranie kultury fizycznej w wojsku i policji ma pójść 200 tys. złotych. Zestawienie tych liczb mówi samo za siebie (*NIE* 45/1999, 3). Chociaż pani osiągnięcia z Londynu mówią same za siebie, tu jest Nowy Jork i walka będzie ostra. Słabi odpadają (*Lewis* [przekład], *Kobiety* 383). Sześć lat temu, w rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim zdobyłam się na odwagę i zapytałam rodziców wprost o to, czy mam żydowskie korzenie. Wyras twarzy mojej mamy mówił sam za siebie (*www.kulisy.pl* 45/2005).

nie mówiąc już o...; cóż dopiero mówić o...: *to, o czym się mówi dotyczy kogoś*

etwas spricht Bände: *etwas ist sehr aufschlussreich, sagt alles*: Gerade einmal 50 Kilo wiegt sie noch. Äußerlichkeiten, die über ihren Seelenzustand Bände sprechen! (*FRev* 4/2002, 3). Ich drehte mich um. Da war dieser Blick zwischen zwei Menschen, die mehr als nur Freunde sind. ... Er sprach Bände (*FiT* 30/2004, 20). Dass die Minister ... vor dem Wahltag keine Kenntnis vom ... Zustand ihrer Zuständigkeitsbereiche ... gehabt haben sollen, hält das Gros der Wähler schlicht für einen schlechten Scherz – die Umfragewerte sprechen Bände (*RM* 47/2002, 4). Die Haltung von Marcel Schäfer ... und Matthias Lehmann ... spricht Bände, 1860 (=Fußballmannschaft) kommt einfach nicht voran (*kicker* 93/2004, 32).

etwas spricht für sich selbst: *etwas bedarf keiner weiteren Erläuterung*: Auf diese Weise an der Entwicklung eines Genies Anteil zu haben ..., zeugte von Menschenkenntnis ... und sprach für sich selbst (*Feyl*, *Stunden* 79). Vor drei Jahren haben 20 Prozent der befragten Chief Executive Officers gesagt: E-Commerce wird unsere Welt verändern, heute sagen das über 50 Prozent. Das spricht für sich selbst (*WW* 7/2000, 179). Was da im Hintergrund gespielt wurde, interessierte sie nicht. Es bewies nichts und entschuldigte nichts, denn die Tatsachen sprachen für sich selbst (*Feyl*, *Stunden* 51).

von jmdm., etwas ganz zu schweigen: *für jmd., etwas gilt das Gesagte in ganz be-*

lub czegoś w szczególności: Niejedno małżeństwo marzy o własnym, nawet małym domku. Koszty takiego marzenia przerastają jednak możliwości finansowe wielu rodzin, nie mówiąc już o co najmniej kilkuletnim oczekiwaniu na klucze (*KiS* 4/2000, 23). W kolejności chronologicznej Czechy, Dania, Polska, Węgry, Ruś, Norwegia i Szwecja przyjęły chrzest, w rozumieniu ówczesnych polityków i intelektualistów wchodząc do grona państw tej samej ideologii. Nie oznaczało to w praktyce ani zrównania ich w hierarchii prawa, nie mówiąc już o prestiżu, ani ograniczenia różnorodnych konfliktów (*Polityka* 10/2000, 66). Jeżeli nawet utrwalili ślady bieźnika, to przecież nie zdołają sprawdzić wszystkich wozów, nie mówiąc już o tym, że tymczasem mogły być zmienione opony (*Zeydler-Zborowski*, Fachowiec 181).

sonderem Maße: Tatsächlich brauchen wir eine solche Möglichkeit, wenn in Zukunft Reisen zu anderen Sternen, von Galaxien ganz zu schweigen, in den Bereich des Denkbaren rücken sollen (*Hawking* [Übers.], Geschichte 105). Es fehlt an allen denkbaren Beweisen und Hinweisen, dass der Apostel Petrus je in Rom gewesen ist, ganz zu schweigen davon, dass er Bischof von Rom war (*Spiegel* 17/2000, 114). ... beim dritten Mal erinnert sich der Schüler, dass das Computerspiel ‚Siedler von Catan‘ doch viel unterhaltsamer ist, von der 3-D-Ballerei bei ‚Doom‘ ganz zu schweigen (*Zeit* 8/2000, 76). Wie sollte er nun weiterleben? Als ein Niemand, als Versager, ins Abseits geschoben lange vor dem Rentenalter, ganz zu schweigen von der Zeit, in der Mitglieder des Höchsten Büros abzutreten pflegten (*Karau*, Mann 152).

mrowisko

wetknąć/wsadzić itp. kij w mrowisko (pot.): *wywołać zamieszanie, poruszenie, poruszyć jakąś drażliwą sprawę:* (...) przyznając, iż wyrażając swój pogląd, zdawałem sobie sprawę, iż wsadzam „kij w mrowisko” (*DB* 5.01.2001, 39). Konkursowe ogłoszenia ukazały się w prasie. (...) „Jak zlikwidować lub zmniejszyć zadłużenie Zakładów Opieki Zdrowotnej?” (...) pomysły zostaną przekazane na ręce ministra zdrowia. (...) – Postanowiliśmy włożyć kij w mrowisko (...) (*Kulisy* 29/2002, 3).

in ein Wespennest greifen/stechen (ugs.): *große Aufregung auslösen, eine sehr heikle Angelegenheit berühren:* ... „Müll-Task-Force” hatte sich mit den kriminellen Vorgängen beim Bau nordrhein-westfälischer Müllverbrennungsanlagen befasst und in ein Wespennest gestochen (*NsD* 02.01.2004, 5). Zu meinem Artikel über die glücklichen Kinder von berufstätigen Müttern kamen jede Menge Leserbriefe. Ich hatte richtig in ein Wespennest gestochen (*Schneider*, Wenn 97).

mucha

padać/ginać/umierać jak muchy: *ginać, umierać masowo:* Dziki głód był w osiemnastym roku, tyfus, trawę jedli, marli jak muchy, wojna, partyzanci, kołchozy (*Polityka* 46/1999, 84). (...) wtedy ludzie padali jak muchy, na wschodzie i na zachodzie padali jak muchy setkami tysięcy (...) (*Szczypiorski*, Autoportret 109). – Kie-

umfallen/sterben wie die Fliegen (ugs.): *in großer Anzahl sterben:* Die rachitischen ... Kinder, die niemals frische Luft zu atmen bekamen, starben wie die Fliegen (*Singer* [Übers.], Aschenasi 140). ... es wäre ihr ohnehin lieber gewesen, wenn ihr zweitältestes Kind auch ein Junge gewesen wäre. Aber vielleicht wäre er dann auch

dy Ameryka powie „stop”, ta wojna się skończy – mówi Joseph, Liberyjczyk demonstrujący pod ambasadą USA w Monrowii. – Ludzie codziennie padają jak muchy (*Przekrój* 31/2003, 8). W Łodzi są ciągle dziecięce epidemie (...) – dzieci tam mrą jak muchy... (*Iwaszkiewicz, Sława* 338).

robić z muchy słonia (*pot.*): *wyolbrzymić coś*: Gdybym był wiedział dokładnie, co wtedy zaszło w biurze policji i że go tam jakiś psu brat... znieważył tym podejrzeniem... Hm... nie dopuściłbym wczoraj do takich rozmów. Toż ci maniacy robią z muchy słonia (...) (*Dostojewski* [przekład], *Zbrodnia* 250). – Awantura? E, tam... takie gadanie... Rozmawiali podniesionymi głosami, to prawda. Ale przecież żaden nie krzyczał. Nietrudno zrobić z muchy słonia, jak kto ma specjalną ochotę (*Kostecki, Zaulek* 121).

1. przycisnąć/przyprzeć kogoś do muru/ściany: *postawić, stawiać kogoś w położeniu bez wyjścia*: To był właśnie ten moment, w którym moje możliwości manewru skurczyły się fatalnie. (...) Czulem, że jestem przyparty do muru i przegrywam zdecydowanie (*Niziurski, Spisek* 100). Prawie rok po morderstwie, przycisnięty do muru, Stanisław przyznał się do wszystkiego i wskazał miejsce, gdzie zakopał ciało Marty (*naj* 24-25/2003, 51). Przyparty do muru Bezimienny płacze się w zeznaniach (*GW* 04.09.2003, 10). Czy zapalnikami rewolucyjnych zdarzeń pod Wawelem były już publiczne groźby pani Pendereckiej o wycofaniu się z organizacji jubileuszu męża, czy dopiero przekazywane sobie gorączkowo z ust do ust słowa prezydenta o tym, że „ona działa zwykle na zasadzie przyciskania do muru, by postawić na swoim (...)” (*Polityka* 31/2003, 30).

nicht mehr am Leben. In dieser Generation starben die Männer wie die Fliegen (*Link, Lupinen* 378/379). Den Metzelen und Verbrennungen sei Krankheit auf dem Fuße gefolgt, und die Menschen seien eingegangen wie die Fliegen (*Singer* [Übers.], *Jakob* 101/102).

aus einer Fliege/Mücke einen Elefanten machen (*ugs.*): *etwas aufbauschen, weit übertreiben*: ... es gab die Miles-and-More-Affären, also die private Nutzung dienstlich erworbener Prämieneilen der Fluggesellschaften. Da mag manches übertrieben skandalisiert, da mag aus der Mücke ... ein Elefant gemacht worden ... sein – der Satz „So etwas tut man nicht” gilt auch hier (*SZ* 12.07.2005, 4). Hatte er aus einer Mücke einen Elefanten gemacht? War er einfach nur übersensibel gewesen ... ? (*Wolf, Kapuzenmann* 71).

mur

jmdn. in die Enge treiben; jmdn. in die Ecke drängen: *jmdn. in ausweglose Bedrängnis, Situation bringen*: Er besorgte immer astreine Ware, hatte nie Ärger mit der Polizei; aber in die Enge getrieben, würde er alles ausplaudern und jeden belasten (*Wolf, Kapuzenmann* 9). Er hatte das bestimmte Gefühl, dass Tyrén mehr wusste, als er sprach. Doch Wallander musste behutsam vorgehen. Wenn er Tyrén in eine Ecke drängte, würde es schwer sein, ihn wieder hervorzulocken (*Mankell* [Übers.], *Frau* 154). Er schaute sie jetzt eindringlicher an ... Sie fühlte sich in die Enge getrieben ... Am liebsten hätte sie ihm die Wahrheit gesagt (*Sheldon* [Übers.], *Gesicht* 79). Dieser Mann muss Anton gehörig in die Enge getrieben haben, denn als Anton nicht mehr weiter wusste, flehte er mich an, ich sollte doch bitteschön mit diesem Kerl ins Bett gehen (*Lau, Lemgo* 81).

2. przycisnąć/przyprzeć kogoś do muru/ściany: *zmusić kogoś do czegoś, wywierać nacisk na kogoś:* Tym razem to ja poczułem się przyparto do ściany. Obie kobiety – (...) – żądały ode mnie ratowania Janusza, a ja się bałem, że mnie zamkną i wyduszą ze mnie Bóg wie jakie zeznania (*Kamiński* [przekład], Kibic 61). (...) czasem nasi klienci chcą mieć moralną satysfakcję, że przycisnęli dłużnika do muru, wykorzystując wszystkie dostępne i niezabronione środki (*Bman* 7/1999, 72). Zaczynała pracę w radiu i tam do mistrzostwa opanowała sztukę agresywnej rozmowy. – W latach 80-tych wysyłano ją do bab kłócących się w kolejce. (...) A ludzie, zmęczeni bełkotem komunistycznej propagandy, po 1989 roku takiego właśnie dziennikarstwa potrzebowali. Marzyło im się proste, ostre przypieranie do muru (*Nw* 17/2002, 80).

postawić kogoś pod mur/ścianą: *skażać kogoś na rozstrzelanie:* Miliony Rosjan zmarły z głodu, inni zostali zesłani na Sybir, gnili w więzieniach albo zostali postawieni pod mur (...) (*Singer* [przekład], *Wygnanie* 76). Jeden ze świadków (...) powiedział w sądzie (...): „Ich wszystkich trzech postawiłbym pod murem i wystrzelał” (*Det* 9/2001, 25). Przyszli (...) i całą rodzinę wujka Natana postawili pod ścianą, i wtedy wujek Natan zaczął uciekać (*Nurrowska*, *Postscriptum* 57). (...) on sam też nie ma ojca. Ale przynajmniej wie, że mu go zastrzelili. Matkę też. (...) (...) postawili pod ścianę oboje rodziców (...) (*Kamiński* [przekład], Kibic 176).

jmdm. die Pistole auf die Brust setzen: *jmdm. zu etwas zwingen, jmdm. unter Druck setzen:* Hannawald, der unter Regie von Heß vom fast magersüchtigen Mitspringer zum weltbesten Flieger aufgestiegen ist, hat nach Aussage eines Beteiligten dem DSV die Pistole auf die Brust gesetzt: „Heß oder ich” (*OA* 14.04.2003, SPG4). Das Unternehmen will nicht länger „Geisterzüge” mit nur einer Hand voll Fahrgäste über Land schicken und das Defizit allein tragen. Deshalb setzt die Bahn AG den Bundesländern die Pistole auf die Brust: Wenn sie nicht zahlen wollen, werden die Verbindungen gestrichen (*HA* 12.07.2000, 2). Ich würde ihm die Pistole auf die Brust setzen, indem ich forderte: Ich oder sie (*Für Sie* 5/2003, 77). Die Nato hat Serbenpräsident Milosevic ... die Pistole auf die Brust gesetzt (*MOPO* 23.03.1999, 3).

jmdn. an die Wand stellen [lassen]: *jmdn. standrechtlich erschießen [lassen]:* ... ein Leutnant sei an die Wand gestellt worden, weil er, unter dem Einfluss von Alkohol, in der Offizierskantine eine Rede gehalten habe, die eine offene Anklage gegen die ... Verbündeten war (*Habe*, *Tanz* 161). ... sie hatten bereits eine großzügige Art, unbedeutendere Kampfgegner einfach ohne viel Fragen ... an die Wand zu stellen (*Haffner*, *Geschichte* 37/38). Die ... hatten einen Feind geschnappt ... Aber sie wussten es nicht. Vielleicht hätten sie sonst Jo an die Wand gestellt und füsiliert. Das wäre eine Gnade des Schicksals gewesen (*Weil*, *Ende* 19).

myśl

1. być dobrej myśli: *być optymistycznym, oczekiwać pomyślnego zakończenia jakiejś sprawy:* Po wejściu w struktury europejskie na pewno będziemy reprezento-

guter Dinge sein; das Beste hoffen: *zuversichtlich sein, positive Erwartungen haben:* Er war allein, und er war guter Dinge. Seine Zeit in Grasse neigte sich dem

wali nową Wspólnotę Europejską, będąc spadkobiercami wypracowanego przez lata demokratycznego ładu prawnego. Co do przyszłości jesteśmy bardzo dobrej myśli (*TŚI* 23.11.2001, 14). Postęp rozwija się w zaskakującym tempie. Myśląc o przyszłości, zastanawiam się, czy przez to rzeczywistość nie stanie się nam obca; czy świata nie zdominują maszyny, urządzenia, wykonujące wiele funkcji w zastępstwie człowieka. Ale bądźmy dobrej myśli! (*DB* 6./7.01.2001, 18). „(...) Kochana, bądź dobrej myśli. Tylko do jutra. Jeszcze tylko jeden dzień. (...)” (*Andrzejewski*, Popiół 259).

2. być dobrej myśli: *być optymistycznym:* (...) generalissimus jest dobrej myśli. Główny Urząd Bezpieczeństwa przedstawił mu pozytywną ocenę sytuacji wewnętrznej... (*Wydrzyński*, Trujillo 354). Wpływ tegorocznego Pucharu Świata na interesy globalnego sporu jest już mniej jasny. Ale trudno być dobrej myśli, patrząc, jak podczas pierwszego azjatyckiego mundialu Azja zaczyna przepychać się z Europą, grozi sądem i dochodzeniem w sprawach handlowych (*Nw* 25/2002, 26). Działacze i trenerzy GKS-u Tychy twierdzą, że widzą mnie w drużynie, więc jestem dobrej myśli – powiedział Andrzej Schubert (*TwT* 51-52/2001/2002, 30).

na [samą] myśl: *jak tylko się pomyśli o kimś, o czymś:* Wstydził się tak rozbudzonej namiętności (...), na samą myśl, że ją mógł kto odgadnąć, rad by się był pod ziemię schował (*Kraszewski*, Hołota 237). Były wśród nich kryminały zbrodnicze, które na oczach czytelnika ćwiartowały gatunkowe zasady (...). (...) tu na samą myśl szczęki zaciskały się ze złości i oburzenia (...) (*Tokarczuk*, Gra 8/9). Na samą myśl o jej sypialni dostawał zimnych dreszczów... (*Choromański*, Zazdrość 41).

Ende zu. Der Tag des Triumphes stand bevor (*Süskind*, Parfum 267). La Roche hatte keinerlei Bedenken, er könne diesem hohen Amt nicht gewachsen sein, und war so guter Dinge wie selten (*Feyl*, Stunden 40). Nur Gordon war guter Dinge, weil er überzeugt war, dass er mit Eins bestanden hatte (*Hawking* [Übers.], Geschichte 61). Ich muss mich beeilen. ... Bleib sitzen und hoff aufs Beste und überleg dir, was ich über das neue Du gesagt habe (*Ruark* [Übers.], Honigsauger 88). Guter Dinge ist neuerdings der Füssener Einzelhandel (*SZ* 16.10.2000, 40).

guten/frohen/leichten o.ä. **Mutes sein** (*geh.*): *zuversichtlich sein:* ... die Arbeit macht mir auch viel Freude, und ich bin guten Mutes, was die Zukunft der CDU angeht (*Bild* 31.01.2001, 2). Wenn als Extemporale eine Formenarbeit in Aussicht stand, so war Roman Bertini guten Mutes (*Giordano*, Bertinis 187). Meine Kollegen und ich haben versucht, ein möglichst gutes Heft zu machen. Jetzt müssen wir sehen, wie es die Leser aufnehmen. Ich bin frohen Mutes (*Zeit* 36/2001, 28). Obwohl ich schon seit über drei Wochen Gefangene war, spürte ich auf einmal viel Energie in mir. ... So schlief ich guten Mutes ein (*Siao*, China 142/143).

der bloße Gedanke: *schon wenn man daran denkt:* Ich kann mir nicht vorstellen, wie ein Mensch so töricht sein kann, sich zu erschießen; der bloße Gedanke erregt mir Widerwillen (*Goethe*, Werther 54). »Wir essen bald etwas«, entgegnete Julia, der bei dem bloßen Gedanken daran schon fast schlecht wurde (*Link*, Erben 238). Ihr graute beim bloßen Gedanken daran, ihn sehen zu müssen, aber ihr fiel keine Ausrede ein (*Sheldon* [Übers.], Gesicht 99).

przyjść komuś na myśl: *wpaść na jakiś pomysł, pomyśleć o czymś, przypomnieć sobie o czymś:* Często przychodziło mi na myśl, żeby napisać o sobie takim, jakim naprawdę jestem, lecz byłem przekonany, że czytelnicy, wydawcy i krytycy (...) uznaliby mnie za pornografa, zmyślacza, szaleńca (*Singer* [przekład], *Wygnanie* 353). Gdy oglądaliśmy film Forda, mimo woli przychodziła na myśl czerwone i białoczerwone sztandary na gruzach hitlerowskiego Berlina (*Wprost* 46/1999, 104). (...) przyszło jej na myśl, że Pan Bóg nic zrobić nie zechce za modlitwę tak marnej jak ona istoty, więc pełna (...) rozpaczy usiadła do pisania listów (...) (*Prus*, *Emancypantki* [tom I] 34). I wtedy przyszły mi na myśl moje niegdyś, z czasów przedwojennych, dziesięcioletnie studia nad zjawiskiem wojny w świecie (*Piłsudski*, *Boje* 19). Koncept Hamiltona oraz pieśń młodości przyszły mi na myśl, kiedy zapoznałem się w prasie z nową, perspektywiczną koncepcją prezydentury ułożoną przez obóz pracy (*Polityka* 35/1999, 75).

przejąć komuś przez myśl/głowę: *wpaść na jakiś pomysł, pomyśleć o czymś:* (...) wtedy nie przeszło mi nawet przez głowę, że siedzi przede mną człowiek, za którym ugania się kilkunastu milicjantów, trzykrotny morderca... (*Kozak*, *Kiedy* 193). Wchodząc na boisko nawet mi przez myśl nie przeszło, że mogę zdobyć dwa gole (*Głos Szcz.* 9.04.2001, 23). „(...) Czy masz, Basiu, pieniądze?” A ja nie miałam niczego i nawet przez myśl mi nie przeszło, że są potrzebne pieniądze (*DF* 31/2002, 21).

bić się/lamać się/targać się z myślą/z myślami (pot.): *być w rozterce, wahać się, mieć moc się zdecydować na coś:* (...) Chudziaczka kręcąc się niewyraźnie dodaje, że jakbym został czy co, nikt nie będzie miał żalu, ale ja jak nieprzytomny mówię: –

jmdm. in den Sinn kommen: *jmdm. einfallen, ins Gedächtnis kommen:* Nie kam es ihr oder ihren Ärzten in den Sinn, irgendeinen Zusammenhang herzustellen zwischen ihrer Krankheit und den Umständen ihrer Geburt (*Spiegel* 4/2000, 158). Jahrelang kam mir das hoch über der Stadt gelegene Krankenhaus, in dem Mutter gegen Ende meiner Schulzeit wegen eines Herzinfarkts lag, nicht mehr in den Sinn (*Ott*, *Ins Offene* 15). Ich hatte zu viele Pläne gemacht, ich war erschöpft. Mir kam nichts Vernünftiges mehr in den Sinn (*Sand* [Übers.], *Nanon* 164/165). Da kam ihm wieder in den Sinn, wie seine Lehrmeister sich an den Betten Verletzter verhalten hatten, und er sprach dem Patienten Trost zu ... (*Flaubert* [Übers.], *Bovary* 23). Nicht wissen, wozu man auf der Welt war! Ihr wäre ein solcher Satz nie über die Lippen, geschweige denn in den Sinn gekommen (*Feyl*, *Stunden* 59). Schon wollte sie die beiden Briefe in ihre Handtasche stecken, als ihr die Anfangsworte des zweiten Briefes in den Sinn kamen (*gespr.*).

jmdm. in den Sinn kommen: *jmdm. einfallen:* Während die adrette Frau hinausging, kam Wallnitz in den Sinn: Ob ich sie mal frage, was sie über die Tonbänder denkt? (*Kuby*, *Rosemarie* 157). Vielleicht kam ihm in diesem Moment wie mir die ... Ähnlichkeit unserer beider Schicksale in den Sinn: er vom Kaiser zum Bürger ..., ich vom verwöhnten Bürgerstöchterchen zu einem Menschen, der selbstständig denken und handeln gelernt hat und ... für den Fortschritt lebt und arbeitet (*Siao*, *China* 10).

hin und her gerissen sein (ugs.): *in einem starken Zwiespalt sein, sich nicht entscheiden können:* Er war hin und her gerissen. Dass er sich zu ihr hingezogen fühlte, konnte er nicht bestreiten – aber an die Konsequenzen wagte er gar nicht zu den-

Jadę. – I bijąc się z myślami, raz za razem całuję dzieci i odpycham (*Głowacki, Café 76*). Żona Jana P. długo biła się z myślami, wreszcie doszła do wniosku, że najlepiej będzie, jak swoje problemy powierzy komuś, komu może w pełni zaufać (*tr 11.07.2002, 9*). Pan Onufry, choć nie miał powiernika, bił się, po swoim pokoju chodząc, z myślami nieprzyjemnymi. Przychodziły mu do głowy następstwa tego wciśnięcia się do domu sąsiedzkiego syna ludzi, którzy tyle od niego ucierpieli (*Kraszewski, Hołota 146*). I on od długiego czasu obserwował worek i targał się z myślami: wyjść, zobaczyć, co tam jest, czy zostawić torbę w spokoju? (*Nowakowski, Prawo 116*).

ken (*Singer [Übers.], Aschkenasi 353*). Ich glaubte noch nie ein Gesicht gesehen zu haben, in dem so viel Sanftmut geschrieben stand. Trotzdem war ich hin und her gerissen (*Morgan [Übers.], Traumfänger 29*). »Hast du Lust, noch kurz mit zu mir nach Hause zu kommen?« fragte Jim Cleary leise, als sie die Party verließen. »Meine Eltern sind übers Wochenende weggefahren.« Ashley zögerte. Sie war hin und her gerissen (*Sheldon [Übers.], Gesicht 18*). Er zermarterte sich den Kopf, wie er ihr seine Liebe erklären könne. Er wurde fortwährend hin und her gerissen zwischen der Angst, ihr Missfallen zu erregen, und der Scham über seinen Kleinmut ... (*Flaubert [Übers.], Bovary 134*).

myślenie

coś daje komuś do myślenia: *coś kogoś zastanawia, wywołuje w nim refleksje:* Jest to jedyny podatek, którego stawka została w tym roku obniżona. Powinno to dać do myślenia fachowcom z MF (=Ministerstwa Finansów) (*Polityka 51/2000, 76*). Te obserwacje powinny dać mi wówczas do myślenia, ale byłem jeszcze bardzo młody, niedoświadczony, nie zwracałem uwagi na drobnostki (*Szczypiorski, Autoportret 99*). Pewne kłopotliwe i niepoważne zajścia, których widownią stała się stolica, dawały do myślenia Wysokolskiemu (*Nalkowska, Węzły 18*). Na temat ewentualnej rezygnacji Biskupa Rzymu rzeczowo wypowiedział się kard. Ratzinger: Jan Paweł II gotów jest ustąpić; jeśli będzie tego wymagać dobro Kościoła. Sam Papież zaś (...) powiedział coś, co dało do myślenia i pokazało, czym byłaby taka rezygnacja (*TP 42/2002, 9*).

etwas gibt jmdm. zu denken: *etwas stimmt jmdn. nachdenklich, macht jmdn. stutzig:* Die Pharmabranche hat erbost reagiert, zumal sie im vergangenen Jahr mit Bundeskanzler Gerhard Schröder einen Solidarbeitrag von rund 200 Millionen Euro ausgehandelt hatte, um von anderen Preiseingriffen verschont zu bleiben. Den Ärzten, denen dieses mal im Bereich der Arzneimittel keiner am Zeug flickte, sollte dies zu denken geben (*DÄ 12/2002 539*). Gestern kamen aus Malaysias Hauptstadt Kuala Lumpur Töne, die den Falken im Weißen Haus schwer zu denken geben dürften (*MOPO 27.02.2003, 4*). Dennoch sollte ein weiterer Punkt zu denken geben. Die Bundesregierung hält derzeit trotz Abgeltungssteuer an der Idee von innerdeutschen Kontrollmitteilungen fest, die die Banken an die Finanzämter schicken sollen (*RM 4/2003, 11*).